

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ: РЕТРОСПЕКТИВА І СУЧАСНІСТЬ

Медіафорум : аналітика, прогнози,
інформаційний менеджмент :
зб. наук. праць. – Чернівці :
Чернівецький нац. ун-т, 2024. –
Том 14. – С. 11-34

Mediaforum: Analytics, Forecasts,
Information Management:
Collection of Research Articles. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University, 2024. –
Vol. 14. – pp. 11-34

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2024.14.11-34>

УДК: 327.56:341.18

© Алла Киридон¹

© Сергій Троян²

ГЛОБАЛЬНИЙ САМІТ МИРУ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ КООРДИНАТ

У статті основну увагу сфокусовано на важливій події останніх місяців – Глобальному саміті миру. Ця міжнародна зустріч лідерів країн та урядів відбулась 15–16 червня 2024 р. в швейцарському гірському готелі Бюргенштоток. Наголошено, що війна Росії проти України спричинила присутню трансформацію всієї системи сучасних міжнародних відносин, що спонукає до формування і розвитку нової архітекτονіки міжнародних відносин та актуалізують відповідні дослідження цих складних і неоднозначних процесів.

Невиправдана агресія Російської Федерації проти України та порушення державою-агресором фундаментальних принципів міжнародного права суттєво трансформувало розуміння загроз миру та безпеці. Від початку російсько-української війни проблема гарантування безпеки в загальнопланетарному і регіональному вимірах оприсутнилася серед ключових цілей зовнішньої політики глобальної безпекової структури. Це спонукало держави до посилення кооперації в межах існуючих об'єднань та утворення нових форматів співробітництва задля протидії РФ. В умовах високої ймовірності затяжного характеру війни РФ проти України та відсутності готових рішень щодо припинення агресії проти України й унеможливлення її ескала-

¹ Доктор історичних наук, професор, директор Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво» (Україна), E-mail: akyrydon@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-4375-5350>

² Доктор історичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій Національного авіаційного університету, професор Жешувського університету (Республіка Польща), E-mail: kattis@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-3053-6530>

ції, нагальним є використання різноманітних платформ для віднайдення відповідей на непрості виклики часу. Одним із таких майданчиків став Глобальний саміт миру.

У статті висвітлено передумови форуму, конкретизовано мету, цілі і завдання інавгураційного Глобального саміту миру. Розглянуто склад учасників. Зосереджено увагу на характері ухваленого документу та значенні форуму.

Ключові слова: Глобальний саміт миру, Україна, війна, російська агресія в Україну, міжнародна безпека, виклики, геополітика, підтримка, комюніке.

Global Peace Summit in the International Coordinate System

The main attention is focused on an important event of recent months - the Global Peace Summit. This international meeting of leaders of countries and governments took place on June 15-16, 2024 in the Swiss mountain hotel Bürgenstock. It is emphasized that Russia's war against Ukraine has caused the current transformation of the entire system of modern international relations, which prompts the formation and development of a new architecture of international relations and actualizes relevant studies of these complex and ambiguous processes.

The unjustified aggression of the Russian Federation against Ukraine and the aggressor state's violation of the fundamental principles of international law significantly transformed the understanding of threats to peace and security. Since the beginning of the Russian-Ukrainian war, the problem of guaranteeing security in global and regional dimensions has been present among the key goals of the foreign policy of the global security structure. This prompted the states to strengthen cooperation within existing associations and create new forms of cooperation to counter the Russian Federation. In the conditions of high probability of protracted nature of the war of the Russian Federation against Ukraine and the absence of ready-made solutions to stop the aggression against Ukraine and prevent its escalation, it is urgent to use various platforms to find answers to the difficult challenges of the time. The Global Peace Summit became one of these platforms.

The article highlights the prerequisites of the forum, specifies the purpose, goals and objectives of the inaugural Global Peace Summit. The composition of the participants was considered. Attention is focused on the nature of the adopted document and the importance of the forum.

Keywords: *Global Peace Summit, Ukraine, war, Russian aggression against Ukraine, international security, challenges, geopolitics, support, com-muniqué.*

Постановка проблеми. Війна Російської Федерації (РФ) проти України від її початку у 2014 р., а особливо – від фази повномасштабного російського вторгнення в Україну, стала найсерйознішим викликом європейській та міжнародній стабільності й безпеці від 1945 р., вийшла за рамки (суб)регіональної та поступово оприсутнює глобальні наслідки. Порушивши всі основоположні для сучасного світового порядку принципи та правила, Кремль фактично «перевернув світову шахівницю та створив умови, в яких «все дозволено всім», за винятком «тих, кому не дозволено нічого» (Світова гібридна війна, 2017, 461). Відповідно до міжнародного кримінального права йдеться про злочин агресії, порушення норм міжнародного права, принципів міжнародного порядку, засадничих принципів Статуту ООН. Повномасштабна агресія Росії від 24 лютого 2022 р. тригерувала необхідність активного пошуку та реалізації рішень для протидії конвенційним та неконвенційним викликам у сфері безпеки та оборони. Російсько-українська війна є тим рушійним чинником, який форматує сьогодні геополітичні підвалини нового світового порядку в першій половині XXI століття (Віднянський, Мартинов, 2023, 9). Відтак сучасні геополітичні виклики міжнародній безпеці вимагають пошуку адекватних відповідей на резонансні події російсько-української війни та зміну ситуації в світі. Висунута у період формування біполярної системи концепція «балансу сил» за останню чверть століття зазнала суттєвих змін. На перший план вийшла необхідність встановити баланс інтересів, який є значно ширшим за своїм змістом і містить, поряд із чинником раціональності, ще й моральні імперативи. У сучасних міжнародних умовах через застосування Російською Федерацією методів гібридної війни руйнується усталений світовий лад та створюється новий гібридний світо(без)порядок, у якому все сказане вище не має особливого значення. Адже ніхто в світі не може передбачити масштаби деструктивних дій, продиктованих хворою кремлівською уявою, а тим більше – наслідки таких дій (Світова гібридна війна, 2017, 461–462). Росія прагне домінування у формуванні глобального світопорядку та нав'язуванні світу своєї моделі цивілізаційного розвитку.

14
— У доповіді «Геополітика війни в Україні» експерти І. Е. Котулас та В. Пуштаї висновують: ревізіонізм Росії в Україні є не поодиноким випадком, а частиною континууму зовнішньополітичних цілей і фундаментальним складником російської державності та спробою проєкції сили як щодо європейських держав, так і на глобальному рівні. Вторгнення РФ в Україну та вчинення воєнних злочинів проти українців є виявом її імперської політики, продовженням радянського імперіалізму (Kotoulas, Pusztai, 2022). У лютому 2014 р. Російська Федерація не просто вторглася на територію суверенної держави – України, а й як тоталітарна держава-терорист почала фактичну глобальну «гібридну війну» проти Європи і всього демократичного світу, проти елементарних прав людини, проти всіх міжнародних правил співіснування у Європі та світі (Віднянський, Мартинов, 2023, 8). Під час зустрічі у Лондоні 18 лютого 2023 р. лідери двох провідних держав Заходу – віце-президентка США Камала Гарріс і прем'єр-міністр Великої Британії Ріші Сунак – схарактеризували російське вторгнення в Україну саме як глобальну війну (як з точки зору її впливу на продовольчу та енергетичну безпеку, так і з точки зору її наслідків для визнаних міжнародних норм, таких як суверенітет) (Sunak, 2023).

Війна Росії проти України вплинула на зовнішню політику та політику безпеки багатьох держав світу, спричинила присутню трансформацію всієї системи сучасних міжнародних відносин. Ці зміни показово віддзеркалюють суперечливий і загрозовий розвиток ситуації, провокують нові виклики демократії, спонукають до формування і розвитку нової архітекτονіки міжнародних відносин та актуалізують відповідні дослідження цих складних і неоднозначних процесів. Ураховуючи те, що найімовірнішим сценарієм розвитку ситуації в Україні експерти вважають «війну на виснаження», беручи до уваги різницю в економічних потенціалах України та РФ, а також обмежену ефективність застосованих проти РФ економічних санкцій, досягнути зазначеної мети можливо, якщо західні держави підтримуватимуть Україну на всіх рівнях: військовому, матеріально-технічному, технологічному, інформаційному, фінансовому та дипломатичному (Геополітичні аспекти впливу, 2022). Як зауважив президент ФРН Ф.-В. Штайнмайер, «війна Росії проти України поставила хрест на ідеї спільного європейського дому, озвученої ще першим і останнім президентом СРСР М. Горбачовим, стала причиною посилення динаміки геополітичних і геоекономічних змін»; «світ перебуває на порозі

нової ери», «наслідки цих змін непередбачені». Відтак «ми повинні зробити наші демократії, нашу економіку стійкими, не забуваючи про наші цілі – світовий порядок, заснований на правилах, і ліберальна, справедлива і сприятлива для клімату глобальна економіка» (Штайнмайер, 2022).

Отже, невиправдана агресія Російської Федерації проти України та порушення державою-агресором фундаментальних принципів міжнародного права суттєво трансформували розуміння загрози миру та безпеці. Від початку російсько-української війни проблема гарантування безпеки в загальнопланетарному і регіональному вимірах оприсутнилася серед ключових цілей зовнішньої політики глобальної безпекової структури. Це спонукало держави до посилення кооперації в межах існуючих об'єднань та утворення нових форматів співробітництва задля протидії РФ. В умовах високої ймовірності затяжного характеру війни РФ проти України та відсутності готових рішень щодо припинення агресії проти України й унеможливлення її ескалації, нагальним є використання різноманітних платформ для віднайдіння відповідей на непрості виклики часу. Одним із таких майданчиків став Глобальний саміт миру.

Мета статті фокусується на загальній характеристиці першого Глобального саміту миру. Реалізація визначеної мети відбувалася шляхом вирішення таких завдань: розкриття передумов скликання саміту; окреслення складу учасників; визначення цілей, завдань і пріоритетів; характеристика прийнятих рішень першого Глобального саміту миру. Будь який аналіз потребує фактичних даних, розуміння контексту, компаративістики тощо. Ми свідомі необхідності дистанціювання від події задля осмислення та фіксованого резонування. Водночас метод занурення в реальному часі фіксує сприйняття явища / події у першому наближенні, дозволяє фактологізувати явище / подію, зафіксувати контекстуальне поле тощо для подальшого поглибленого дослідження і осмислення проблеми.

Аналіз досліджень і публікацій. Подієвий складник Глобального саміту миру у виразно в публікаціях В. Горбача (Горбач, 2024), С. Сидоренка (Сидоренко, 2024), С. Хоменка (Хоменко, 2024), А. Філіппова (Філіппов, 2024) та ін. Характерна особливість цих публікацій – студіювання події в режимі реального часу. Звісно, поглиблений аналіз проблеми потребує подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. 15–16 червня в швейцарському гірському готелі Бюргеншток (однойменного курорту в передгір'ях Альп) неподалік міста Люцерн відбувся ініційований Україною Глобальний саміт миру – міжнародна зустріч лідерів країн та урядів.

Ідея проведення саміту. Ідея проведення першого Глобального саміту миру виникла ще в перший рік повномасштабної російської агресії проти України. У листопаді 2022 року президент Володимир Зеленський на виступі перед лідерами G 20 презентував пропозиції України для якнайшвидшого і справедливого закінчення російської агресії. Вони містять десять пунктів. Пропозиції назвали українською формулою миру. Щоб залучити якомога більше союзників для її реалізації, упродовж 2022–2023 рр. Україна організувала міжнародні зустрічі в Копенгагені, Джидді, на Мальті та в Давосі, але на рівні радників державних керівників.

26 лютого 2024 року Швейцарія заявила про намір до літа провести саміт щодо миру в Україні (Лисогор, 2024а). Глобальний саміт миру 15–16 червня став першою конференцією, куди запрошені саме лідери країн і урядів.

Необхідність і важливість подібного форуму актуалізована неоднозначним ставленням до російсько-української війни країн світу. Зокрема, показовими в цьому плані стали голосування з питань цієї війни в центрі Європи в Організації Об'єднаних Націй у 2014–2023 рр., коли майже третина держав-членів ООН не підтримували резолюції Генеральної Асамблеї на захист суверенітету й територіальної цілісності України і засудження російської агресії проти неї. Зустріч «Великої двадцятки», що проходила 25 лютого 2023 р. в Індії, наприклад, теж закінчилася без традиційної спільної заяви – через небажання Росії і Китаю погоджуватись на прийнятні для інших формулювання щодо війни РФ проти України. Індія також відмовилася звинувачувати Росію у війні. У зв'язку з цим, цікаво зазначити, що після року повномасштабної війни Росії проти України часопис «The Economist» уклав рейтинг країн, які симпатизували Москві. Так званий «рейтинг 12 друзів Путіна/Росії» має такий вигляд: Білорусь, Вірменія, Киргизстан, Іран, Таджикистан, Казахстан, Сирія, Китай, Венесуела, Нікарагуа, Індія, Узбекистан. На думку журналістів цього видання, геополітичний вплив Росії вражає – принаймні, на папері, російські війська та найманці перебувають у щонайменше 16 країнах світу. А за останні 10 років РФ уклала угоди на експорт зброї до

22 країн світу, в тому числі до Китаю та Індії (Віднянський, Мартінов, 2023, 17). Подібна позиція дещо прояснює позиціонування представництв і на Глобальному саміті миру в Швейцарії.

Учасники форуму. Україна і Швейцарія запросили понад 160 делегацій, зокрема членів G 7, G 20, БРІКС, Ватикан, ЄС, ООН, Раду Європи, Організацію з безпеки та співробітництва в Європі та ін.

Участь у Глобальному саміті миру взяли 92 країни; з них 57 – представлені на найвищому рівні (президентів або прем'єр-міністрів); 29 держав – на міністерському рівні (здебільшого очільників МЗС); 6 країн – на рівні послів: Ізраїль, Індонезія, ОАЕ, Південна Африка, Філіппини, а також Бразилія (статус не учасника саміту, а спостерігача). З міжнародних організацій у Швейцарії були представлені: Європейська рада, Європейська комісія, Європейський парламент, Рада Європи, ОБСЄ, Організація американських держав, ООН (спостерігач), Святий Престол і Вселенський Патріархат (спостерігач) (Саміт миру у Швейцарії, 2024). Таким чином, учасниками Глобального саміту миру в Швейцарії стали держави-представниці всіх частин світу, зокрема Заходу (члени ЄС, G 7 тощо) і так званого Глобального Півдня (Аргентина, Бразилія, Індія, Індонезія, Мексика, ПАР, Саудівська Аравія та інші). Більшому представництву завадили як мінімум три обставини:

- активна російська протидія самій ідеї проведення Глобального саміту миру;
- проросійська позиція низки держав (КНР, країни Центральної Азії, держави Африки тощо);
- більше двадцяти вакантних посад Надзвичайних і Повноважних послів України.

Росія як держава-агресор запрошення на міжнародний форум у Бюргенштоку не отримала. Зі свого боку Росія неодноразово заявляла, що не братиме участь у такому форматі переговорів. Зокрема очільник МЗС РФ Сергій Лавров заявляв, що «саміт миру має на меті поставити ультиматум Росії» (Собенко, 2024). До того ж країна-агресор розгорнула кампанію проти саміту, використовуючи три види протидії проведенню заходу: робили заяви про те, що захід не має цінності; намагалися переконати країни не їхати на саміт; намагалися переконати країни, які погодилися брати участь, бути представленими там на найнижчому рівні (Дмитро Кулеба, 2024). Як зауважують експерти й дослідники, російські дезінформаційні кам-

панії є частиною багаторівневої стратегії, ретельно розробленою та добре спланованою спробою нав'язати власні нарративи про війну в Україні. Найчастіше Росія наголошувала на трьох «головних ідеях»: в Україні нічого не змінилося в кращий бік із часів Революції гідності; українська влада провокує і підтримує право-радикальні настрої у суспільстві; українська влада не зацікавлена в мирі. Росія продовжує активно поширювати інформацію про те, що саме Україна винна у війні на Донбасі, а також звинувачує Київ у відсутності політичної волі до встановлення миру. Російська пропаганда намагається виправдати вторгнення в Україну низкою фальшивих історичних, ідеологічних та геополітичних аргументів. Після оперативних невдач РФ оновила дискурс, визначаючи війну як «екзистенційну конфронтацію з колективним Заходом», а Україну – як поле битви між Заходом і Росією (Геополітичні аспекти впливу, 2022). Агресивна реакція РФ на цей саміт свідчить про те, що сам факт його проведення руйнує російську стратегію примусу України до «миру» на своїх умовах, до односторонніх поступок, фактично до капітуляції (Головне правління Центру, 2024).

Принагідно зазначимо: для висвітлення подій і перебігу Саміту миру у Швейцарії з'їхалося близько 500 представників ЗМІ зі всього світу. При цьому були присутні й російські журналісти, які представляли, зокрема, «РИА Новости», ТАСС, «Коммерсант», «Медузу» і «Дождь». Допуск цих медіа, як з'ясувалося згодом, це була жорстка позиція Швейцарії – нейтральної сторони у російсько-українській війні й держави-організаторки першого Глобального саміту миру (Карбунар, 2024).

Цілі і завдання саміту. Метою швейцарського саміту за участі глав держав і урядів з усіх континентів передбачалося вироблення спільного розуміння шляху до справедливого завершення війни в Україні і укладення миру (Саміт миру у Швейцарії, 2024). Ця зустріч мала допомогти відпрацювати міжнародну платформу для наближення до справедливого миру в Україні на основі поваги до принципів Статуту ООН і чинних міжнародно-правових норм.

У центрі уваги саміту опинилися три з десяти пунктів українського мирного плану: ядерна безпека, продовольча безпека та звільнення військовополонених і викрадених українських дітей. Йшлося насамперед про те, що ядерні енергетичні об'єкти мають бути безпечними. Продовольча безпека також повинна гарантуватися, оскільки вона

стосується не лише України, а й країн, до яких прибувають українські продукти. Третій пункт окреслював необхідність повернення до України усіх полонених, зокрема й депортованих та викрадених Росією дітей і цивільних мешканців. Саме ці три питання, на думку організаторів, мали на сьогодні найбільший консолідуючий потенціал для представлених на мирній міжнародній конференції країн і народів з різних регіонів світу.

Доцільно звернути увагу на певну абсурдність чи алогізм ситуації: з огляду на пріоритетність питання ядерної безпеки в порядку денному саміту, доволі дивною і незрозумілою видається відмова від участі в швейцарському мирному форумі Генерального директора Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Рафаеля Гроссі. Навряд чи виправданим є пояснення очільника: «У рамках дуже обережного підходу і недопущення змішування політичних міркувань з нашою технічною роботою, ми не збираємося бути присутніми там» (Саміт миру у Швейцарії, 2024).

Пріоритетність продовольчих і гуманітарних питань вимагала також підвищеної уваги й участі в міжнародній конференції в Бюргенштоку делегацій (чи хоча б представників) від Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ) і Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО). Однак вони також проігнорували саміт миру.

Безперечно, така позиція МАГАТЕ і МКЧХ разом з опцією ООН тільки в якості спостерігача на міжнародній конференції насамперед свідчить про втрату лідерських якостей провідними міжнародними організаціями в питаннях миру і безпеки, що безпосередньо належать до їх пріоритетів і компетенцій.

Вже за підсумками аналізу Глобального саміт миру в Швейцарії виконавчий директор Фонду «Демократичні ініціативи» П. Бурковський у коментарі бразильській газеті «Correio Braziliense» відзначив, що «на саміті було два завдання і пріоритет»: Перше завдання – консолідувати сили, які підтримують Україну в довгостроковій перспективі, що відображено в підготовленому до підписання плані дій. Друге завдання, на думку аналітика, полягало в упровадженні нового способу роботи для більшості членів ООН, які є неядерними державами, щоб захистити себе від примусу та залякування з боку будь-якої ворожої ядерної держави.

Пріоритет – ізолювати Росію як державу-агресора і не дати їй зруйнувати заснований на правилах світовий порядок, перетворивши багатополярність на світ, поділений на сфери впливу ядерних держав і добре озброєних держав (Консолідувати сили на підтримку України, 2024).

Перебіг зустрічі. Саміт миру в Бюргенштоку відкрили президент України Володимир Зеленський і президент Швейцарської Конфедерації Віола Амгерд. Президент Швейцарії наголосила, що Росія своєю агресією проти України «найбільш серйозним чином порушила» мирний порядок, в основі якого лежить Статут ООН з відповідними правилами-приписами. Водночас, з огляду на перспективу безпосередніх перемовин двох сторін російсько-української війни, міжнародна спільнота повинна підготувати для цього ґрунт (Павлюк, 2024). Натомість президент України звернув особливу увагу на значення міжнародної зустрічі в Швейцарії як визначального політичного кроку до завершення російсько-української війни. «Щоб на другому Саміті миру, ми могли зафіксувати реальний кінець війни. Зараз ми починаємо цей шлях. Разом ми повинні довести, що об'єднаний світ є світом миру, світом, який знає як правильно діяти» (Володимир Зеленський, 2024), – сказав Володимир Зеленський.

У межах міжнародного заходу відбулося перше пленарне засідання саміту, де за одним столом зібралися лідери та високопосадовці різних країн, а також представники міжнародних організацій. Міркуючи про формулу миру, президент Франції Еммануель Макрон наголосив, що «миром» не може стати українська капітуляція. Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляен зауважила, що замороження російсько-українського конфлікту сьогодні призведе лише до подальшої агресивної війни. Фінський президент Стубб висловив точку зору, що Україна починає мирний процес із позиції сили (Лисогор, 2024б). Президент Польщі у своїй промові наголосив на небезпеці й серйозності проблеми для світової спільноти й для глобальної економіки: «...Ця агресія створює небезпеку не тільки для сусідів України й самої України, не тільки для Європи, але вона створює небезпеку для світу» (Дуда, 2024). Польський лідер поклав відповідальність за війну винятково на Росію, при цьому звернув особливу увагу й роль білоруського президента Олександра Лукашенка. Висловив переконання, що зустріч у Швейцарії може стати початком шляху до миру в Україні. В унісон йому під час виступу на першому пленарно-

му засіданні в межах Глобального саміту миру президент Гани Нана Аддо Данква Акуфо-Аддо заявив: «Українська формула миру може стати ключовою рамкою для досягнення тривалого миру, водночас будь-яке рішення повинне базуватися на повазі до територіальної цілісності України і враховувати всі безпекові застереження... Ми зібралися тут, щоб забезпечити тривалий і справедливий мир для України» (Президент Гани, 2024).

У рамках Глобального саміту також відбулися три робочі сесії з питань продовольчої, ядерної та гуманітарної безпеки. Хоча на швейцарському міжнародному форумі в першу чергу розглядалися лише три пункти, але, як запевнив українців міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба, уряд не відступить від десяти пунктів формули миру. Він зазначив, що представлення трьох пунктів зараз є тактикою для подальшого розвитку загальної стратегії та заявив, що «стратегічна мета залишається незмінною — виконання всіх пунктів» (Що варто знати про майбутній саміт миру в Швейцарії, 2024). Представники ста делегацій взяли участь у паралельних робочих групах, де обговорювалися не тільки три пункти, які ввійшли у фінальне комюніке, але й інші сім пунктів. Зокрема пункти з вимогами вивести всі війська за межі державних кордонів України, покарання держави-агресора, створення трибуналу тощо.

Під час Глобального саміту миру в Бюргенштоку йшлося і про практичні кроки допомоги. Так, віцепрезидент США Камала Гарріс оголосила про виділення 1,5 млрд доларів на енергетику та гуманітарну допомогу Україні. Допомога включає 500 млн дол. нового фінансування на енергетичну допомогу та перенаправлення 324 млн дол. з раніше оголошених коштів на надзвичайні енергетичні потреби України. Зокрема вони підуть на ремонт пошкодженої енергетичної інфраструктури, розширення виробництва електроенергії, заохочення інвестицій приватного сектору та захист енергетичної інфраструктури. Також США виділять понад 379 млн дол. гуманітарної допомоги для нагальних потреб біженців та внутрішніх переселенців в Україні. Додатково США запланували надати 300 млн дол. на підтримку цивільної безпеки України (Тунік-Фриз, 2024).

Водночас віце-президент США Камала Гарріс прокоментувала заяви очільника Кремля Володимира Путіна про умови для нібито початку перемовин з Києвом. Вона підкреслила, що у словах Путіна немає заклику до миру, натомість він вимагає капітуляції від Украї-

ни. Гарріс також наголосила, що завершення війни має залежати виключно від України (Гарріс про ініціативу Путіна, 2024).

Підсумковий документ (комюніке) саміту. Міжнародний форум завершився підсумковою пресконференцією президентів України Володимира Зеленського та Швейцарії Віоли Амгерд. Зокрема, президент України Володимир Зеленський констатував, що всі учасники саміту підтримали територіальну цілісність української держави (Паскевич, 2024). Спільне комюніке саміту про основи миру виходить з безперечної цінності та значимості основоположних принципів міжнародного права, закріплених у Статуті ООН. Саме Статут ООН, включно з принципами поваги до територіальної цілісності та суверенітету всіх держав, може і буде слугувати основою для досягнення всеосяжного, справедливого і тривалого миру в Україні: «Триваюча війна Російської Федерації проти України продовжує спричиняти масштабні людські страждання та руйнування, а також створювати ризики та кризи з глобальними наслідками для всього світу. Ми зібралися у Швейцарії 15–16 червня 2024 року, щоб посилити діалог на високому рівні щодо шляхів до всеосяжного, справедливого і тривалого миру для України. Ми підтвердили резолюції A/RES/ES-11/1 та A/RES/ES-11/6, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН, та підкреслили нашу відданість дотриманню міжнародного права, включаючи Статут Організації Об'єднаних Націй» (Спільне комюніке про основи миру, 2024).

У документі відзначено «плідний, всебічний і конструктивний обмін різними думками щодо шляхів досягнення всеосяжного, справедливого і тривалого миру, заснованого на міжнародному праві, в тому числі на Статуті Організації Об'єднаних Націй. Зокрема, ми підтверджуємо нашу відданість утриманню від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави, принципам суверенітету, незалежності та територіальної цілісності всіх держав, включаючи Україну, в межах їх міжнародно визнаних кордонів, включаючи територіальні води, та вирішенню спорів мирними засобами як принципам міжнародного права» (Спільне комюніке про основи миру, 2024).

Учасники саміту ухвалили в підсумковому документі спільне бачення положень про гарантії безпеки атомних електростанцій; продовольчу безпеку; звільнення всіх ув'язнених і повернення дітей,

яких депортували до Росії. У Спільному комюніке щодо основ миру, зокрема, зазначено:

«1) По-перше, будь-яке використання ядерної енергії та ядерних установок має бути безпечним, надійним, захищеним та екологічно обґрунтованим. Українські атомні електростанції та установки, включаючи Запорізьку атомну електростанцію, повинні працювати безпечно та надійно під повним суверенним контролем України, відповідно до принципів МАГАТЕ та під його наглядом. Будь-яка загроза або застосування ядерної зброї в умовах війни, що триває проти України, є неприйнятною.

2) По-друге, глобальна продовольча безпека залежить від безперебійного виробництва та постачання продуктів харчування. У зв'язку з цим вільне, повне і безпечне торговельне судноплавство, а також доступ до морських портів у Чорному та Азовському морях є критично важливими. Напади на торговельні судна в портах і на всьому шляху прямування, а також на цивільні порти і цивільну портову інфраструктуру є неприйнятними. Продовольча безпека в жодному разі не повинна бути зброєю. Українська сільськогосподарська продукція має безпечно та вільно постачатися до зацікавлених третіх країн.

3) По-третє, всі військовополонені мають бути звільнені шляхом повного обміну. Всі депортовані та незаконно переміщені українські діти, а також всі інші українські цивільні особи, які були незаконно затримані, повинні бути повернуті в Україну» (Спільне комюніке про основи миру, 2024).

Підписанти комюніке. Переважна більшість (80 країн із 91) підтримала спільне комюніке, в якому конкретно йшлося лише про три суто гуманітарні проблеми, які виникли унаслідок зухвалої агресії неоімперської Росії проти суверенної України. Остаточо підсумкове комюніке Глобального саміту миру в Бюргенштоку підтримали 78 країн (Ірак та Йорданія відкликали свої підписи, а згодом ще й Руанда (Зі списку підписантів комюніке за підсумками Саміту миру зникла ще одна країна, 2024) та 4 організації (зокрема ОБСЄ і ООН) (Лисогор, 2024б). Показовою є відсутність у переліку підписантів спільного комюніке країн, які були присутніми на саміті, зокрема, Вірменії, Бразилії, Колумбії, Святого Престолу, Індії, Індонезії, Лівії, Мексики, ПАР, Саудівської Аравії, Таїланду та Об'єднаних Арабських Еміратів. Водночас рішення цих учасників не підписувати підсумкову декла-

рацію не має розглядатися як «категоричне ні». Документ відкритий для підпису іншими державами й організаціями, зокрема як учасниками швейцарського саміту, так і тими, що не були на ньому присутні. У Швейцарії пояснювали, що країни можуть як приєднуватись до комюніке, так і відкликати підписи. Зокрема, відзначимо, до організацій, які підписали підсумковий документ, долучився Вселенський патріархат. Також приєдналися Антигуа і Барбуда, Барбадос, Республіка Маршалові Острови, Королівство Тонга, Федеративні Штати Мікронезії та Організація американських держав (До комюніке Саміту миру приєдналися ще шість країн, 2024; До комюніке Саміту миру приєдналася Мікронезія, 2024).

24

Прикметно, що документ не підписала жодна з країн-членів міжурядової організації БРІКС. Нагадаємо: Китай, який не брав участі у форумі миру в Бюргенштоку, відіграє ключову роль у БРІКС і виступає за реформу чи навіть деконструкцію сучасного світового порядку. Росія вважає БРІКС важливою опорою в боротьбі проти Заходу і для протидії санкціям, введеним через вторгнення в Україну. Водночас підтримали комюніке певною мірою дружні Росії Туреччина, Угорщина та Сербія, які виступають за компромісне завершення російсько-української війни.

Значення саміту. Головним результатом Глобального саміту миру стало те, що він започаткував той мирний процес, який ґрунтується на Статуті ООН, повазі до міжнародного права, і відповідає позиції та інтересам України.

Вагомим результатом стала публічна й офіційна демонстрація значною частиною міжнародної спільноти підтримки позиції України (Формули миру Президента Зеленського) щодо завершення війни, яку розв'язала РФ проти нашої країни. Саміт «дозволив Зеленському тримати на міжнародному порядку денному війну Росії проти України» (Стефан Вольф, 2024).

Підсумовуючи результати міжнародного форуму в Бюргенштоку, президент Швейцарії Віола Амгерд зауважила: «Досягненням є те, що ця конференція відбулася на високому рівні та за широкої підтримки. Також тут було вироблено спільну позицію, спільні замітки, які держави знайшли завдяки дипломатичній роботі та інтенсивним дискусіям є передумовою для руху вперед. Тепер ця стартова позиція має бути використана» (Президентка Швейцарії назвала досягнення Саміту миру, 2024).

Президент України Володимир Зеленський зауважив, що на саміт, на який приїхала 101 держава та міжнародна організація, є великим успіхом. За його словами, після саміту погодили спільну роботу на більш технічному рівні – на рівні радників та міністрів у форматі спеціальних зустрічей під лідерством або співлідерством країн. «Ми погодилися почати роботу у спеціальних постсамітних групах щодо конкретних ідей та пропозицій, які можуть відновити безпеку та її різні аспекти. Ми вже маємо попередні угоди з такими країнами як Франція, Чехія, Туреччина, Кенія, Саудівська Аравія, США, Норвегія, Польща, Канада, Катар, Чилі, Гана, Фінляндія, Нідерланди, Німеччина, Сполучене Королівство прийняти роботу груп, очолювати та співочолювати» (Президентка Швейцарії назвала досягнення Саміту миру, 2024). Зеленський анонсував швидку перспективу наступного саміту: «Ми не маємо часу на довготривалу роботу, рух до миру означає діяти швидко. Підготовка займе місяці, не роки. Тому коли план дій щодо миру буде готовим і кожен крок буде пропрацьовано, відкриється шлях до проведення другого саміту миру, а отже і до завершення цієї війни, до справедливого і тривалого миру» (Президентка Швейцарії назвала досягнення Саміту миру, 2024).

На підсумковій прес-конференції Президент України Володимир Зеленський увиразнив як один з успіхів цього саміту: незалежність, територіальну цілісність і суверенітет визнали абсолютно всі учасники саміту, що дає надію на підтримку для України. Відтак «щойно Бразилія та Китай приєднуються до принципів, які об'єднали країни на Глобальному саміті миру, Україна буде рада чути їхні думки, навіть якщо вони не збігаються з позицією більшої частини світу. Такий підхід є нормальним для об'єднання зусиль для закінчення війни» (Зеленський, 2024).

Зазначимо також ще кілька дуже важливих моментів, які позитивно характеризують підсумкове комюніке. Зокрема, в ньому розв'язана Росією війна проти України названа війною. У документі також йдеться про українську «формулу миру» і відповідні міжнародному праву інші мирні пропозиції. Урешті, що не менш вагомо для України, йдеться про принципи суверенітету, незалежності та територіальної цілісності всіх держав, включно з Україною, в межах їхніх сухопутних і морських міжнародно визнаних кордонів.

Разом із тим, Саміт засвідчив: політичний вплив Росії все ще сильний, стало очевидно, що на цьому етапі війни говорити про ізо-

ляцію РФ не варто. Попри жорсткі заяви щодо Росії та дуже критичну оцінку останніх заяв Путіна, було багато розмов про необхідність майбутніх перемовин з агресором. Це свідчить, що світ все ще не готовий до воєнної поразки Росії й, відповідно, не готовий до воєнної перемоги України.

Увіразнимо кілька, на нашу думку, базових аспектів значення Глобального саміту миру в Бюргенштоку для України, Європи і світу.

Суб'єктний – Україна виступила як ініціатор форуму і дієвий гравець на полі світової політики, продемонструвавши здатність до організації та проведення мирного форуму в інтересах справедливого завершення російсько-української війни на принципах і засадах діючого міжнародного права і відповідної української формули миру. Можна констатувати: Україна стала безсумнівним суб'єктом, що відіграє значущу роль у формуванні нової поствоєнної системи міжнародних відносин не лише в європейському, а й глобальному вимірах.

26

Інформаційний – актуальне донесення до країн і народів всіх регіонів світу правди про віроломний і суперечний принципам Статуту ООН характер і направленість російської агресії проти України, що особливо важливо в умовах зростання так званої «втоми» від російсько-української війни, яка насправді є великою європейською війною сучасності, найбільшим збройним конфліктом після завершення Другої світової війни.

Консолідаційний – швейцарський саміт миру об'єднав народи і держави всіх регіонів світу з метою не тільки політичної, дипломатичної, військової протидії російській агресії щодо України, але й консолідації зусиль європейського і світового демократичного співтовариства для повернення безпекової ситуації в чинне міжнародно-правове русло при дотриманні принципів суверенітету і територіальної цілісності відносно України.

Транспарентний (відкритий) – підсумкове Комюніке Глобального саміту миру прозоре в сенсі сформульованих положень і задекларованих мирних принципів на основі дотримання Статуту ООН та відкрите до підписання навіть для тих країн, які не приїхали 15–16 червня на мирну конференцію в Швейцарію.

Перспективний – форум миру в Бюргенштоку став першою подібного роду глобальною подією, яка на майбутнє дала старт конструюванню і реалізації політико-дипломатичного мирного плану завершення російсько-української війни із врахуванням її результатів для

всієї системи неопостбіполярних міжнародних відносин, зокрема в напрямку побудови безпечного і консолідованого поліцентричного світового порядку.

Висновки. Отже, ціннісний вимір міжнародних відносин у сучасних умовах поставив перед демократичним світом першочергове питання адекватної відповіді на зухвалу російську політику. Виклики демократичним цінностям в контексті вторгнення Російської Федерації в Україну включають міжнародно-правовий, економічний, політичний та інформаційний аспекти. Перспектива зупинення російської інвазії та майбутня перемога над агресором можливі винятково шляхом консолідації Заходу на основі спільних ліберально-демократичних цінностей (Тодоров, Тодорова, 2019, 15).

Звісно станом на сьогодні наслідки російсько-української війни ще не визначені. Ці наслідки будуть визначатися поєднанням багатьох факторів, насамперед – здатністю чи нездатністю провідних учасників подій навколо України зробити правильні висновки з того, що відбувається, вивчити «українські уроки» та визначити оптимальну стратегію на майбутнє (Світова гібридна війна, 2017, 462).

Перспектива зупинення російської інвазії та майбутня перемога над агресором можливі винятково шляхом консолідації Заходу на основі спільних ліберально-демократичних цінностей. У контексті подій, пов'язаних з гібридними війнами, маємо істотну зміну парадигм стратегічного мислення, одну з яких, притаманну російській політичній культурі, можна позначити як «геополітичну», тоді як для другої, властивої провідним державам Заходу, прийнятною є назва «глобалізаційна». Рано чи пізно глобалізаційна парадигма стратегічного мислення, пов'язана з процесами формування більш дієвих засад організації і підтримання світового порядку, має отримати універсальне значення і домінувати у світовій політиці. Проте на сьогодні настанови геополітичного мислення зберігають серйозні позиції у міжнародних процесах, багато в чому внаслідок цинічної реанімації російською політичною елітою архаїчних стереотипів минулого (Світова гібридна війна, 2017, 468).

Сучасна Україна є центром світової гібридної битви, виграти яку не можна. Світова гібридна війна ведеться у межах єдиного глобалізованого простору на фронтах, утворених лініями розподілу між зонами стабільності і безпеки, де панує закон і міжнародне право, та сферою невизначеності і політичного хаосу, де панує право сильно-

го. Тому кожна країна, яка є активним чи пасивним актором світової гібридної війни, має визначити для себе спосіб існування в таких умовах (виживання, пристосування, трансформація і розвиток) та створити відповідну сукупність стратегій функціонування (Світова гібридна війна, 2017, 482).

Для перемоги над таким потужним і водночас підступним ворогом, яким є сучасна агресивна неоімперська Росія, нам необхідно буде зробити багато важливих і поетапних зусиль, як на полі бою, так і в політичній сфері. Одним із таких політико-дипломатичних кроків на шляху до майбутньої української звитяги у війні став Глобальний саміт миру в швейцарському Бюргенштоку.

Джерела та література:

1. Віднянський, С., Мартинов, А. 2023. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство: монографія. Київ: Інститут історії України НАН України. 264 с.

28

2. Володимир Зеленський. 2024. На другому Саміті миру можна зафіксувати реальний кінець війни. URL: <https://www.unian.ua/world/samit-miru-u-shveycariji-zelenskiy-nazvav-umovi-zavershennya-viyni-novini-svitu-amp-12667473.html>

—

3. Гарріс про ініціативу Путіна. 2024. Це капітуляція. URL: https://ua.korrespondent.net/ukraine/4694610-harris-pro-initsiatyvu-putina-tse-kapitulitsiia?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR3Jpgnxq2N3yH7IfQHUz72RYoyHK9Z2n3Pd-O6c1qZH7ywjg7gF_HZVMwg_aem_ZmFrZWR1bW15MTZieXRlcw

4. Геополітичні аспекти впливу на хід війни РФ проти України. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/heopolitychni-aspekty-vplyvu-na-khid-viyny-rf-proty-ukrayiny>

5. Голова правління Центру прикладних політичних досліджень «Пента» Володимир Фесенко в коментарі Укрінформу. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3876266-samit-miru-u-svejcarii-ocevidne-ta-nespodivane.html>

6. Горбач, В. 2024. Є ризик, що БРІКС, Китай та РФ спробують перехопити ініціативу. URL: <https://newsua.one/news-politics/100040.html>

7. Дмитро Кулеба розповів про три шляхи, якими РФ намагається зірвати Глобальний Саміт Миру. 2024. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-rozpoviv-pro-tri-shlyahi-yakimi-rf-namagayetsya-zirvati-globalnyi-samit-miru>

zivrati-globalnij-samit-miru

8. До комюніке Саміту миру приєдналася Мікронезія, 2024. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4697717-do-komuynike-samitu-myru-pryiednalasia-mikroneziia>

9. До комюніке Саміту миру приєдналися ще шість країн, 2024. URL: https://lb.ua/news/2024/06/23/620380_zelenskiy_tizhden_komyunike.html

10. Дуда. 2024. Саміт миру у Швейцарії може стати початком шляху до миру в Україні. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7856/Artykul/3391539,дуда-саміт-миру-у-швейцарії-може-стати-початком-шляху-до-миру-в-україні>

11. Зеленський. 2024. Будемо раді чути думки Бразилії та Китаю, коли вони приєднуються до принципів, що об'єднали нас. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zelenskiy-zaklikav-braziliyu-ta-kitay-pryiednatis-do-uchasnikiv-samitu-miru-novini-ukrajini-50427590.html>

12. Зі списку підписантів комюніке за підсумками Саміту миру зникла ще одна країна. 2024. URL: <https://suspilne.media/770603-zi-spisku-pidpisantiv-komunike-za-pidsumkami-samitu-miru-znikla-se-odna-kraina/>

13. Карбунар, Н. 2024. Стало відомо, хто допустив російських пропагандистів на Саміт миру. URL: <https://glavcom.ua/amp/world/observe/stalo-vidomo-khto-dopustiv-rosijskikh-propahandistiv-na-samit-miru-1005413.html>

14. Консолідувати сили на підтримку України й ізолювати Росію як державу-агресора. 2024. Петро Бурковський про завдання та пріоритет саміту миру. URL: <https://dif.org.ua/article/konsoliduvati-silina-pidtrimku-ukraini-y-izolyuvati-rosiyu-yak-derzhavu-agresora-petro-burkovskiy-pro-zavdannya-ta-prioritet-samitu-miru>

15. Лисогор, І. 2024а. У Швейцарії почався Глобальний саміт миру – українська ініціатива завершення війни і притягнення Росії до відповідальності. URL: https://lb.ua/society/2024/06/15/618926_shveytsarii_pochavsya_globalniy_samit.html

16. Лисогор, І. 2024б. Більшість країн погодили спільне комюніке Глобального саміту миру. Текст і список приєднаних країн. URL: https://lb.ua/world/2024/06/16/619134_bilshist_krain_pogodili_spilne.html

17. Мирну конференцію присвячували контрнаступу, але контекст змінюється. 2024. Політолог Горбач. URL: <https://www.lrt.lt/ua/>

novini/1263/2299439/mirnu-konferentsiui-prisviachuvali-kontrnastupuale-kontekst-zminiuiet-sia-politolog-gorbach

18. Павлюк, О. 2024. Президентка Швейцарії: Світ має підготувати ґрунт для прямих переговорів України і Росії. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/06/15/7188196/>

19. Паскевич, А. 2024. Другий день Саміту миру в Швейцарії: підсумкові заяви лідерів. Відео. URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/drugij-den-samitu-miru-v-shvejtsarii-pidsumkovi-zayavi-lideriv-onlajn/amp.htm>

20. Президент Гани. 2024. Українська формула миру є ключовою рамкою для досягнення тривалого миру. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/993905-amp.html>

21. Президентка Швейцарії назвала досягнення Саміту миру. 2024. Зеленський розповів, якими будуть подальші кроки. URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/news-samit-miru-dosyahnennya-podalshi-kroky/32995470.html>

30

— 22. Саміт миру у Швейцарії. 2024. Усі останні новини – Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/769039-persij-den-samitu-miru-u-svejtsarii-tekstovij-onlajn/>

23. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017. 496 с.

24. Сидоренко, С. 2024. Що змінить Саміт миру. Пояснюємо реальні наслідки, плюси та загрози після зустрічі у Швейцарії. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/06/17/7188283>

25. Собенко, Н. 2024. Відсутність Росії – абсолютно правильне рішення: учасники про Саміт миру. URL: <https://suspilne.media/amp/769517-vidsutnist-rosii-absolutno-pravilne-risenna-ucasniki-pro-samit-miru/>

26. Спільне комюніке про основи миру. Швейцарія, 15–16 червня 2024 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilne-komyunike-pro-osnovi-miru-91581>

27. Стефан Вольф, 2024. З чим лишилася Україна після Глобального саміту миру у Швейцарії. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/samit-miru-u-shvejtsarii-britanskiy-analitik-pro-zakinchennya-viyini-v-ukrajini-50428542.html>

28. Тодоров, І., Тодорова, Н. 2019. Демократичні цінності перед викликом російської зовнішньої політики. Геополітика України: історія і сучасність, 2 (23), 7–19. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>

bitstream/lib/37729/1/%d0%94%d0%95%d0%9c%d0%9e%d0%9a%d0%a0%d0%90%d0%a2%d0%98%d0%a7%d0%9d%d0%86%20%d0%a6%d0%86%d0%9d%d0%9d%d0%9e%d0%a1%d0%a2%d0%86.pdf

29. Тунік-Фриз, В. 2024. США під час Саміту миру оголосили про виділення понад \$ 1,5 млрд для енергетичного сектору України. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/06/15/715247/>

30. Філіппов, А. 2024. Чому Україні не слід поспішати з організацією наступного Саміту миру. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/06/18/7188345/>

31. Хоменко, С. 2024. Перший, але не останній. Чому саміт миру в Швейцарії переніс мир на наступний раз. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c3ggyx0dpxpo>

32. Штайнмайер заявив про крах ідеї спільного з РФ європейського дому.2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2022/05/8/7139066/>

33. Що варто знати про майбутній саміт миру в Швейцарії. 2024. URL: <https://texty.org.ua/fragments/112701/sho-varto-znaty-pro-majbutnij-samit-myru-v-shvecariyi/>

34. Kotoulas, I. E., Puszta, W. 2022. Geopolitics of the War in Ukraine. Foreign Affairs Institute, June. URL: <https://euagenda.eu/upload/publications/geopolitics-of-the-war-in-ukraine>

35. Sunak, H. 2023. Discuss Ukraine, call the conflict «a global war». URL: <https://www.reuters.com/world/sunak-harris-discuss-ukraine-call-conflict-a-global-war-2023-02-18/>

References:

1. Vidnyans'kyy, S., Martynov, A. 2023. Rosiys'ko-ukrayins'ka viyna ta mizhnarodne spivtovarystvo: monografiya. Kyiv: Instytut istoriyi Ukrayiny NAN Ukrayiny. 264 s.

2. Volodymyr Zelens'kyy. 2024. Na druhomu Samiti myru mozhna zafiksuvaty real'nyy kinets' viyny. URL: <https://www.unian.ua/world/samit-miru-u-shveycariji-zelenskiy-nazvav-umovi-zavershennya-viyni-novini-svitu-amp-12667473.html>

3. Harris pro initsiatyvu Putina. 2024. Tse kapitulyatsiya. URL: https://ua.korrespondent.net/ukraine/4694610-harris-pro-initsiatyvu-putina-tse-kapitulyatsiia?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR3Jpgnqx2N3yH7IfQH72RYoyHK9Z2n3Pd-O6c1qZH7ywjg7gF_HZVMwg_aem_ZmFrZWR1bW15MTZieXRlcw

4. Heopolitychni aspekty vplyvu na khid viyny RF proty Ukrainy. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/heopolitychni-aspekty-vplyvu-na-khid-viyny-rf-proty-ukrainy>

5. Holova pravlinnya Tsentru prykladnykh politychnykh doslidzhen' «Penta» Volodymyr Fesenko v komentari Ukrinformu. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3876266-samit-miru-u-svejcarii-ocevidne-ta-nespodivane.html>

6. Horbach, V. 2024. YE ryzyk, shcho BRIKS, Kytay ta RF sprobuyut' perekhopyly initsiatyvu. URL: <https://newsua.one/news-politics/100040.html>

7. Dmytro Kuleba rozpoviv pro try shlyakhy, yakymy RF namahayet'sya zirvaty Hlobal'nyy Samit Myru. 2024. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-rozpoviv-pro-tri-shlyahi-yakimi-rf-namagayetsya-zirvati-globalnij-samit-miru>

8. Do komyunike Samitu myru pryednalasya Mikroneziya, 2024. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4697717-do-komuynike-samitu-myru-pryednalasia-mikroneziia>

32

—

9. Do komyunike Samitu myru pryednalasya shche shist' krayin, 2024. URL: https://lb.ua/news/2024/06/23/620380_zelenskiy_tizhden_komyunike.html

10. Duda. 2024. Samit myru u Shveytsariyi mozhe staty pochatkom shlyakhu do myru v Ukraini. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7856/Artykul/3391539,duda-samit-myru-u-shveytsariyi-mozhe-staty-pochatkom-shlyakhu-do-myru-v-ukraini>

11. Zelens'kyy. 2024. Budemo radi chuty dumky Brazyliyi ta Kytayu, koly vony pryednayut'sya do pryntsyviv, shcho ob'yednaly nas. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zelenskiy-zaklikav-braziliyu-ta-kitay-pryednatis-do-uchasnikiv-samitu-miru-novini-ukrajini-50427590.html>

12. Zi spysku pidpysantiv komyunike za pidsumkamy Samitu myru znykla shche odna krayina. 2024. URL: <https://suspilne.media/770603-zi-spysku-pidpysantiv-komuynike-za-pidsumkami-samitu-miru-znikla-se-odna-kraina/>

13. Karbunar, N. 2024. Stalo vidomo, khto dopustyv rosiys'kykh propahandystiv na Samit myru. URL: <https://glavcom.ua/amp/world/observe/stalo-vidomo-khto-dopustiv-rosijskich-propahandystiv-na-samit-miru-1005413.html>

14. Konsoliduvaty syly na pidtrymku Ukrainy y izolyuvaty Rosiyu yak derzhavu-ahresora. 2024. Petro Burkovs'kyy pro zavdannya ta

priorytet samitu myru. URL: <https://dif.org.ua/article/konsoliduvati-silina-pidtrimku-ukraini-y-izolyuvati-rosiyu-yak-derzhavu-agresora-petroburkovskiy-pro-zavdannya-ta-prioritet-samitu-miru>

15. Lysohor, I. 2024a. U Shveytsariyi pochavsya Hlobal'nyy samit myru – ukrayins'ka initsiatyva zavershennya viyny i prytyahnennya Rosiyi do vidpovidal'nosti. URL: https://lb.ua/society/2024/06/15/618926_shveytsarii_pochavsya_globalniy_samit.html

16. Lysohor, I. 2024b. Bil'shist' krayin pohodyly spil'ne komyunike Hlobal'noho samitu myru. Tekst i spysok pryednanykh krayin. URL: https://lb.ua/world/2024/06/16/619134_bilshist_krain_pogodili_spilne.html

17. Myrnu konferentsiyu prysvyachuvaly kontrnastupu, ale kontekst zminuyet'sya. 2024. Politoloh Horbach. URL: <https://www.lrt.lt/ua/novini/1263/2299439/mirnu-konferentsiiu-prisviachuvali-kontrnastupu-ale-kontekst-zminiuiet-sia-politolog-gorbach>

18. Pavlyuk, O. 2024. Prezydentka Shveytsariyi: Svit maye pidhotuvaty grunt dlya pryamykh perehovoriv Ukrainy i Rosiyi. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/06/15/7188196/>

19. Paskevych, A. 2024. Druhyy den' Samitu myru v Shveytsariyi: pidsumkovi zayavy lideriv. Video. URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/drugij-den-samitu-miru-v-shveytsarii-pidsumkovi-zayavi-lideriv-onlajn/amp.htm>

20. Prezydent Hany. 2024. Ukrayins'ka formula myru ye klyuchovoyu ramkoyu dlya dosyahnennya tryvaloho myru. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/993905-amp.html>

21. Prezydentka Shveytsariyi nazvala dosyahnennya Samitu myru. 2024. Zelens'kyy rozpoviv, yakymy budut' podal'shi kroky. URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/news-samit-myru-dosyahnennya-podalshikroky/32995470.html>

22. Samit myru u Shveytsariyi. 2024. Usi ostanni novyny — Cuspil'ne Novyny. URL: <https://suspilne.media/769039-persij-den-samitu-miru-u-svejcarii-tekstovij-onlajn/>

23. Svitova hibrydna viyna: ukrayins'kyy front: monohrafiya / za zah. red. V. P. Horbulina. Kyiv: NISD, 2017. 496 s.

24. Sydorenko, S. 2024. Shcho zminyt' Samit myru. Poyasnyuyemo real'ni naslidky, plyusy ta zahrozy pislya zustrichi u Shveytsariyi. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/06/17/7188283>

25. Sobenko, N. 2024. Vidsutnist' Rosiyi – absolutno pravyl'ne

rishennya: uchasnyky pro Samit myru. URL: <https://suspilne.media/amp/769517-vidsutnist-rosii-absolutno-pravilne-risenna-ucasniki-pro-samit-miru/>

26. Spil'ne komyunike pro osnovy myru. Shveysariya, 15–16 chervnya 2024 roku. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilne-komyunike-pro-osnovi-miru-91581>

27. Stefan Vol'f, 2024. Z chym lyshylasy Ukrayina pislya Hlobal'noho samitu myru u Shveysariyi. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/samit-miru-u-shveycariji-britanskiy-analitik-pro-zakinchennya-viyeni-v-ukrajini-50428542.html>

28. Todorov, I., Todorova, N. 2019. Demokratychni tsinnosti pered vyklykom rosiys'koyi zovnishnoyi polityky. Heopolityka Ukrayiny: istoriya i suchasnist', 2 (23), 7–19. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/37729/1/%d0%94%d0%95%d0%9c%d0%9e%d0%9a%d0%a0%d0%90%d0%a2%d0%98%d0%a7%d0%9d%d0%86%20%d0%a6%d0%86%d0%9d%d0%9d%d0%9e%d0%a1%d0%a2%d0%86.pdf>

34

29. Tunik-Fryz, V. 2024. SSHA pid chas Samitu myru oholosyly pro vydilennya ponad \$ 1,5 mlrd dlya enerhetychnoho sektoru Ukrayiny. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/06/15/715247/>

30. Filippov, A. 2024. Chomu Ukrayini ne slid pospishaty z orhanizatsiyeyu nastupnoho Samitu myru. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/06/18/7188345/>

31. Khomenko, S. 2024. Pershyy, ale ne ostanniy. Chomu camit myru v Shveysariyi perenis myr na nastupnyy raz. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c3ggyx0dpxpo>

32. Shtaynmayer zayavyv pro krakh ideyi spil'noho z RF yevropeys'koho domu.2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2022/05/8/7139066/>

33. Shcho varto znaty pro maybutnij samit myru v Shveysariyi. 2024. URL: <https://texty.org.ua/fragments/112701/sho-varto-znaty-pro-majbutnij-samit-myru-v-shveycariyi/>

34. Kotoulas, I. E., Pusztai, W. 2022. Geopolitics of the War in Ukraine. Foreign Affairs Institute, June. URL: <https://euagenda.eu/upload/publications/geopolitics-of-the-war-in-ukraine>

35. Sunak, H. 2023. Discuss Ukraine, call the conflict «a global war». URL: <https://www.reuters.com/world/sunak-harris-discuss-ukraine-call-conflict-a-global-war-2023-02-18/>